

π.ε.φ. " ΔΙΑΒΑΖΟ "
 αρ. 375 - Ιούνιος 1997
 σ. 97 - 102

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ:

Νίκος Μπακόλας:
Η ατέλειωτη γραφή του αίματος (Κέδρος)

Η μουσική διάσταση της αφήγησης χαρακτηρίζει την «Ατέλειωτη γραφή του αίματος» του **Νίκου Μπακόλα**. Η μουσική διάσταση είναι έντονη στο επίπεδο της ρυθμικής οργάνωσης της φράσης, του λεκτικού και της ελεύθερης έως και ανεξέλεγκτης πρόκλησης της εικονοποιίας. Η ρυθμική οργάνωση της πρότασης οδηγεί τον συγγραφέα στη χρησιμοποίηση μεγάλων προτάσεων που λειτουργούν ως στροφές ποιήματος, οι οποίες αποτελούνται από δέκα, κατά μέσο όρο, άδηλους στίχους. Αυτή η οργάνωση της πρότασης επεκτείνεται και στην οργάνωση της παραγράφου: είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι οι μικρότερες – σε σύγκριση με τις υπόλοιπες – προτάσεις είναι εκείνες που κλείνουν τις παραγράφους και λειτουργούν ρυθμικά ως κλείσιμο/ολοκλήρωση ενός ρυθμικού συνόλου.

Η τριτοπρόσωπη αφήγηση στην «Ατέλειωτη γραφή του αίματος» είναι ιδιότυπη, επειδή στην πραγματικότητα αποτελεί κάθε φορά και σε κάθε περίπτωση μια πρωτοπρόσωπη αφήγηση που κρύβεται πίσω από έναν λανθάνοντα ελεύθερο πλάγιο λόγο. Αυτός ο ελεύθερος πλάγιος λόγος αποκαλύπτει τις αδυναμίες του στην περίπτωση κατά την οποία αποτελεί τρόπο του ευθέως λόγου όχι ενός αλλά πολλών μυθιστορηματικών χαρακτήρων, οπότε γίνεται φανερός ο συμβατικός χαρακτήρας του. Στις περιπτώσεις, ωστόσο, αυτές αποκαλύπτεται μια άλλη λειτουργία του συλλογικού λόγου των χαρακτήρων μέσα στο μυθιστόρημα του Μπακόλα: πρόκειται για μια λειτουργία ανάλογη με εκείνη του χορού της αρχαίας τραγωδίας (η φωνή, άλλωστε, των αρχαίων τραγικών

και περισσότερο του Ομήρου διακρίνονται μέσα από τον αφηγηματικό λόγο του Μπακόλα).

Οι μεταφορές είναι πολλές, ξεπερνώντας το ανεκτό για το μυθιστορηματικό είδος όριο. Συχνά είναι υπερβολικές επειδή η αναλογία/σύγκριση που προτείνουν δεν ανταποκρίνεται στο λογικά ή στο υπαρκτά δυνατό. Ο αφηγηματικός λόγος του είναι φορτωμένος με περιπτές παρομοιώσεις και σύνθετες μεταφορές που προσπαθούν μεν να αποδώσουν την ψυχολογική κατάσταση των χαρακτήρων, αλλά που τελικά δίνουν την εντύπωση ενός ψυχολογικού μπαρόκ. Αυτού του είδους η πεζογραφία μπορεί να εμφανίζεται ως μνημειώδης, αλλά απηχεί την αισθητική μιας φάσης της λογοτεχνίας ή μian αντίληψη περί λογοτεχνίας που είναι ξεπερασμένη.

Η αφήγηση του φλερτάρει με έναν ρεαλισμό που μόνο μαγικός θα μπορούσε να είναι, με μακρινό ορίζοντα εκείνον του υπερρεαλισμού – από τον οποίο ωστόσο κρατά μια εναλλασσόμενη απόσταση. Ο ορίζοντας αυτός δεν αφορά μόνο στον αφηγηματικό λόγο, αλλά και στο μύθο. Χαρακτηριστικό σχετικό παράδειγμα αποτελεί η είσοδος/ίπωση του καθηγητή Μαθιού με αερόστατο μέσα στην ιστορία του μυθιστορήματος.

Η αφήγηση, λοιπόν, συχνά χάνεται πίσω από τη διάνθισή της. Πίσω, ωστόσο, από τον απελεύθερο λόγο της μεταφοράς, από ένα σημείο και μετά, διακρίνεται ο χρόνος και ο τόπος στην ιστορική τους διάσταση. Η ανάδυση της ιστορικής διάστασης της πραγματικότητας μέσα από την αχλύ μιας προσωπικής περιπέτειας δοσμένης αναλογικά έως και παραληρηματικά, δηλαδή δοσμένης με παράφορο αφηγηματικό τρόπο, αποτελεί το ισχυρότερο θετικό στοιχείο του μυθιστορήματος, αποτελώντας με τον τρόπο αυτόν ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα μεταφυσικοποίησης του ελληνικού πολιτικού μεταπολεμικού/μετεμφυλιακού μυθιστορήματος.

B. Αθανασόπουλος